

รายงานผลการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)

เทศบาลตำบลสันทรายหลวง อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

เทศบาลตำบลสันทรายหลวง เป็นเทศบาลขนาดกลาง มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๖ ตารางกิโลเมตร มีประชากรจำนวน ๒๘,๕๖๓ คน มีจำนวนครัวเรือน ๑๕,๔๖๒ ครัวเรือน ลำน้ำโจ้หรือลำเหมืองโจ้ แต่เดิมเป็นแหล่งน้ำเน่าเสีย น้ำไม่ได้คุณภาพที่จะสามารถนำมาใช้ในการอุปโภคหรือบริโภคได้ เนื่องจากในอดีตบริเวณดังกล่าวมีโรงฆ่าสัตว์ของสุขาภิบาลตำบลสันทรายหลวงตั้งอยู่ติดกับลำน้ำโจ้ โดยโรงฆ่าสัตว์เป็นสถานที่ปล่อยของเน่าเสียลงสู่แหล่งน้ำ ได้แก่ ขนสัตว์ เศษเนื้อ น้ำเลือด สิ่งปฏิกูลต่างๆ เป็นจำนวนมากในทุกๆวัน ด้วยวิสัยทัศน์ผู้บริหารของเทศบาลตำบลสันทรายหลวง ได้เล็งเห็นการพัฒนาลำน้ำโจ้และสวนสาธารณะให้มีความสำคัญในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาเมือง จึงได้ทำการปิดโรงฆ่าสัตว์และเริ่มต้นปรับปรุงฟื้นฟูลำน้ำโจ้ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เทศบาลตำบลสันทรายหลวง

- ๑) ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ ซึ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๕๔ พ.ศ.๒๕๖๑ ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลาก เนื่องจากลำน้ำต้นเขินและการรुक้ำพื้นที่ริมน้ำ ทำให้ระบายน้ำได้ช้า และระบายน้ำได้ปริมาณน้อย และเหตุการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ.๒๕๖๓ ซึ่งเกิดจากตลิ่งของลำน้ำกวงขาด จนทำให้ปริมาณจำนวนมากน้ำไหลมาท่วมในพื้นที่
- ๒) ปัญหาน้ำเน่าเสียของลำน้ำโจ้ จากเดิมที่มีการปล่อยของเสียจากโรงฆ่าสัตว์ และการปล่อยน้ำเสียจากครัวเรือนที่ไม่ได้ทำการบำบัดก่อน
- ๓) ปัญหาที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ จากเดิมที่เป็นพื้นที่ในการทำเกษตร กลายเป็นพื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น จนทำให้เกิดการรुक้ำบริเวณสองข้างทางของลำน้ำโจ้

วิธีดำเนินการแก้ไขปัญหาตามนโยบายของผู้บริหาร

- ๑) การขอคืนพื้นที่เลียบลำน้ำโจ้ทั้งสองฝั่ง ตามนโยบาย "หลวงไม่รुकที่ราษฎร์ ราษฎร์ไม่รुकที่หลวง" โดยทำการรังวัดสอบเขตตลอดแนวลำน้ำโจ้ตลอดสาย และได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่ สมาชิกสภาเทศบาล ในการบริหารจัดการและร่วมกันเจรจา พุดคุยเพื่อขอคืนพื้นที่ และช่วยเหลือในการรื้อถอนสิ่งก่อสร้างที่รुक้ำลำน้ำโจ้ รวมถึงช่วยเหลือในการขนย้ายสิ่งของต่างๆ ออกจากบริเวณริมลำน้ำ

- ๒) การออกเทศบัญญัติเทศบาลตำบลสันทรายหลวง เรื่อง การติดตั้งบ่อดักไขมันบำบัดน้ำเสีย ในอาคาร พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อเป็นกฎหมาย ข้อบังคับในชุมชนต่างๆ ให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ในการอยู่ร่วมกันในสังคม
- ๓) ส่งเสริมการบำบัดน้ำเสียในครัวเรือน ระดับชุมชน โดยการส่งเสริมให้แต่ละครัวเรือนทำการ บำบัดน้ำเสียอย่างถูกวิธีก่อนจะทิ้งลงสู่รางระบายน้ำหรือลำเหมืองสาธารณะ เป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อชุมชน

การพัฒนาลำน้ำโจ้และการปกป้องแนวลำน้ำ

- ๑) การก่อสร้างพนังกั้นดินคอนกรีตเสริมเหล็กตลอดลำน้ำโจ้ เพื่อป้องกันการพังทลายของตลิ่ง นอกจากนี้ยังคงสภาพความกว้างของลำน้ำโจ้ได้เป็นอย่างดี
- ๒) การขุดลอกลำน้ำโจ้และการกำจัดผักตบชวา เพื่อป้องกันไม่ให้ลำน้ำโจ้ตื้นเขิน สามารถรองรับ ปริมาณน้ำจำนวนมากในฤดูน้ำหลากได้ดี ประกอบกับกำจัดวัชพืชต่างๆ ที่ขวางทางน้ำ ทั้งใต้น้ำ เช่น ตอไม้ รากไม้ ขยะ สิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่ทับถมกันเป็นเวลานาน ฯลฯ ทั้งบนผิวน้ำ เช่น ผักตบชวา เศษขยะต่างๆ
- ๓) การก่อสร้างทางเดินเลียบบำบัดน้ำโจ้ เพื่อเป็นการสร้างแนวเขตป้องกันการลुकล้ำลงมาในเขต ลำน้ำโจ้ และเพื่อใช้ประโยชน์เป็นทางเดิน ทางออกกำลังกาย และใช้เส้นทางที่สามารถเชื่อมต่อมายังสวนสาธารณะเทศบาลตำบลสันทรายหลวงได้
- ๔) การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและการก่อสร้างฝายตลอดลำน้ำโจ้ จำนวน ๑๕ จุด ในพื้นที่ของ เทศบาลตำบลสันทรายหลวง เพื่อเป็นการกักเก็บน้ำไว้ในหน้าแล้ง
- ๕) การปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยการแผ้วถางวัชพืชต่างๆ และปลูกต้นไม้ตลอดแนวลำน้ำโจ้ และ บริเวณสวนสาธารณะ เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและเพิ่มความชุ่มชื้นตลอดลำน้ำโจ้

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาลำน้ำโจ้และสวนสาธารณะ เทศบาลตำบลสันทรายหลวง โดยเทศบาลฯ จัดกิจกรรมต่างๆ ในวันสำคัญของชาติ เช่น การปลูกต้นไม้ใน สวนสาธารณะและตลอดริมลำน้ำโจ้ การปล่อยปลาบริเวณอ่างเก็บน้ำในสวนสาธารณะ รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาคูคลอง กิจกรรมจิตอาสาปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว นอกจากนี้เทศบาลตำบล สันทรายหลวงยังส่งเสริมให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ติดลำน้ำโจ้ปลูกต้นไม้เพื่อเสริมสร้างความสวยงามให้กับหลัง บ้านของตัวเอง

ผลสำเร็จในการดำเนินการ

- ๑) สามารถกักเก็บน้ำในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบฝายตลอดลำน้ำโจ้
- ๒) สามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี โดยเหตุการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ.๒๕๖๓ น้ำจากลำน้ำกกวงมีปริมาณมากและไหลแรงจนทำให้ผนังดินลำน้ำกกวงพังทลาย ซึ่ง จุดดังกล่าวอยู่นอกเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง แต่มวลน้ำกกวงได้ไหลมาท่วมในพื้นที่

- เทศบาลฯ อย่างกะทันหัน หลังจากนั้นเมื่อทำการซ่อมแซมตลิ่งแล้ว มวลน้ำได้รวมไหลลงสู่ลำน้ำโจ้และสามารถระบายน้ำได้อย่างรวดเร็ว ลดความเดือดร้อนของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี
- ๓) เป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจและเป็นสถานที่สำหรับออกกำลังกาย ทางเดินเลียบลำน้ำโจ้ได้กลายเป็นเส้นทางในการออกกำลังกาย ประชาชนใช้เป็นสถานที่เดิน-วิ่งได้ตลอดเส้นทาง รวมถึงยังใช้เป็นทางสำหรับเดินทางมาสวนสาธารณะเทศบาลตำบลสันทรายหลวงได้
  - ๔) เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของภาคประชาชน เนื่องจากมีลานเอนกประสงค์ สนามกีฬา และพื้นที่ใช้สอยจำนวนมากในสวนสาธารณะเทศบาลตำบลสันทรายหลวง จึงเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ อยู่บ่อยครั้ง และที่ตั้งของสวนสาธารณะฯ อยู่ใกล้ตัวเมืองเชียงใหม่ จึงมีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นจำนวนมาก ประชาชนสามารถมาใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่างๆ
  - ๕) เพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน จากการดำเนินการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟู บำรุงรักษาลำน้ำโจ้ การปลูกต้นไม้ตลอดเลียบลำน้ำโจ้และสวนสาธารณะเทศบาลตำบลสันทรายหลวง จึงทำให้มีต้นไม้เป็นจำนวนมาก เปรียบเสมือนปอดและเครื่องฟอกอากาศขนาดใหญ่ให้กับชุมชนเป็นอย่างดี เป็นไปตามนโยบายของผู้บริหารที่ได้วางไว้ "สันทรายสังคมดี สิ่งแวดล้อมดี คุณภาพชีวิตดี ประชาชนมีส่วนร่วม"
  - ๖) การสร้างเครือข่ายพื้นที่สีเขียว จากการดำเนินการของเทศบาลตำบลสันทรายหลวงเป็นต้นแบบเรื่องพัฒนาสิ่งแวดล้อมและเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน ประชาชนและผู้ประกอบการต่างๆ ได้ยึดถือเป็นแนวทางและร่วมเป็นพันธมิตรเครือข่ายพื้นที่สีเขียว ทำให้มีสวนต่างๆ เกิดขึ้นตามมามากมาย
  - ๗) นโยบาย "เปลี่ยนหลังบ้าน เป็นหน้าบ้าน" ส่งเสริมให้ผู้ที่อยู่อาศัยติดกับลำน้ำโจ้ ปรับเปลี่ยนหลังบ้านให้เป็นหน้าบ้าน โดยการทำหลังบ้านซึ่งติดกับลำน้ำโจ้ เปิดเป็นร้านขายของต่างๆ เช่น ร้านกาแฟบัวหลวง , ร้านสเต็กลุงบุญ , ร้านอาหารโมเสกสันทราย แกลลอรี่ คาเฟ่ , รีสอร์ทเพิร์นพาราไดซ์ เป็นต้น ซึ่งร้านเหล่านี้มีบรรยากาศร่มรื่น สดชื่น สบายตา นำไปจับจ่ายซื้อของรวมไปถึงพักผ่อนหย่อนใจภายในร้านหรือริมลำน้ำโจ้

แนวทางการดำเนินการขั้นต่อไป

๑. ระบบการบริหารจัดการน้ำ กวง-โจ้-คาว-กวง

เทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีนโยบายในการเติมน้ำดีในลำน้ำโจ้ ซึ่งลำน้ำโจ้ไม่มีต้นน้ำ เป็นน้ำที่สะสมใต้ผิวดิน จึงทำให้ในช่วงฤดูแล้ง ต้นทางน้ำของลำน้ำโจ้จะแห้งขอด และได้ดำเนินโครงการวางท่อผันน้ำจากลำน้ำกวงลงสู่ลำน้ำโจ้บริเวณบ้านแม่ย้อย (หลังสถานีดับเพลิง) เพื่อเป็นการเติมน้ำดีให้ลำน้ำโจ้ ไหลลงสู่น้ำแม่คาว และไหลวกกลับเข้าลำน้ำกวงเหมือนเดิม นอกจากนี้ ระบบการบริหารจัดการน้ำ กวง-โจ้-คาว-กวง คาดว่าจะสามารถช่วยถ่ายเทปริมาณน้ำในลำน้ำกวงในช่วงฤดูน้ำหลาก สามารถบรรเทาปัญหา น้ำท่วมจากลำน้ำกวงได้

๒. การจัดการระบบบำบัดน้ำเสียในชุมชน

เทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีความประสงค์ให้องค์การบริหารน้ำเสียเข้ามาช่วยออกแบบระบบบำบัดน้ำเสียในชุมชนก่อนจะปล่อยน้ำที่ผ่านการบำบัดลงสู่ลำน้ำโจ้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้มีชุมชนต้นแบบในการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียในชุมชน ๑ ชุมชน หากดำเนินการเป็นผลสำเร็จ จะกระจายการจัดการระบบบำบัดน้ำเสียในชุมชนให้ครบทุกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง

๓. การจัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างสวนสาธารณะบริเวณริมลำน้ำโจ้

เทศบาลตำบลสันทรายหลวง มีความประสงค์จะซื้อที่ดินที่ติดลำน้ำโจ้บริเวณหมู่บ้านพิมุกต์ เพื่อก่อสร้างสวนสาธารณะ ซึ่งเป็นสถานที่ที่เชื่อมกับทางเดินเลียบริมลำน้ำโจ้ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสันทรายหลวง และประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลข้างเคียงสามารถมาใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ โดยเทศบาลตำบลสันทรายหลวงจะทำการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในสวนสาธารณะ งบประมาณ ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะที่ทันสมัย เหมาะสมกับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย สามารถเข้ามาออกกำลังกาย และใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจได้

๔. การติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างตลอดสองฝั่งริมลำน้ำโจ้

เนื่องจากทั้งสองฝั่งริมลำน้ำโจ้ตลอดทั้งสาย เทศบาลตำบลสันทรายหลวงได้ดำเนินการก่อสร้างทางเดินเรียบร้อยแล้ว แต่ยังติดไฟฟ้าส่องสว่างได้ไม่ทั่วถึง จึงมีนโยบายในการอำนวยความสะดวกและเพื่อความปลอดภัยของประชาชนผู้ใช้เส้นทางเดินริมลำน้ำโจ้ในการเดิน-วิ่งออกกำลังกาย หรือใช้เป็นเส้นทางสัญจร งบประมาณ ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๕. การติดตั้งกล้องวงจรปิด CCTV ตลอดสองฝั่งริมลำน้ำโจ้

เพื่อเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยแก่ประชาชนผู้ใช้เส้นทางเดินริมลำน้ำโจ้ในการเดิน-วิ่งออกกำลังกาย หรือใช้เป็นเส้นทางสัญจร หรือใช้เพื่อการสอดส่องดูแลเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่นอกเหนือจากการรักษาความปลอดภัย งบประมาณ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

สวนสาธารณะ บ้านป่าลาน หมู่ที่ ๒ ตำบลสันทรายหลวง

สวนสาธารณะ บ้านสันทรายมูล หมู่ที่ ๓ ตำบลสันทรายน้อย

กิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ลำน้ำ ลำคลอง แหล่งน้ำ และสวนสาธารณะ